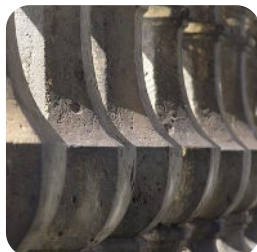

de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs

PE-verplichting

november 2017

N O B

Inhoud

1. Inleiding	4
2. PE-verplichting	4
2.1 Inleiding	4
2.2 Voor wie	5
2.3 Uitgangspunten	5
2.4 Doorschuifregeling	5
3. Vaktechnische PE-activiteiten	5
3.1 Volgen of geven onderwijs	6
3.2 Overige gestructureerde activiteiten die bijdragen aan het ontwikkelen en/of verdiepen van vakkennis en vaardigheden	7
3.3 Vaktechnisch overleg en jurisprudentielunches	8
4. Niet-vaktechnische PE-activiteiten	8
5. Vaststelling tijdsbesteding	9
6. Vrijstelling	9
7. PE-registratie	10
7.1 Persoonlijke Pagina	10
7.2 Externe PE-Registratie	12
7.3 Bewijs van deelname	13
7.4 Tussentijdse uitdiensttreding bij licentiehoudend kantoor	14
8. Eindejaarsverklaring	14
9. Controle	15
10. Sancties bij het niet nakomen PE-verplichting	15
Bijlage I Reglement Permanente Educatie	17
Bijlage II Bewijs van deelname	17

1. Inleiding

De Nederlandse Orde van Belastingadviseurs (NOB) stelt hoge eisen aan de kwaliteit van haar ledenbestand. Deze kwaliteit wordt getoetst bij de aanmelding voor het lidmaatschap. Een van de lidmaatschapsvereisten is dat een universitaire opleiding fiscaal recht of fiscale economie moet zijn voltooid. Verder draagt de NOB bij aan de kwaliteit van haar ledenbestand door het verzorgen van een gedegen beroepsopleiding, die als voorwaarde geldt voor toelating tot het gewone lidmaatschap van de NOB.

Om beroepsuitoefening op een kwalitatief hoogwaardig niveau te waarborgen, is het ook van belang dat leden hun vakkennis onderhouden en de ontwikkelingen op hun vakgebied bijhouden. Om leden te stimuleren hun kennis en vaardigheden actueel en op academisch niveau te houden is de PE-verplichting ingevoerd.

Op 19 juni 2013 heeft de Algemene Ledenvergadering ingestemd met het door het bestuur voorgestelde Reglement Permanente Educatie (hierna ‘PE-reglement’) en de daarvoor vereiste statutenwijziging. Het PE-reglement (**Bijlage I**) is op 1 januari 2014 in werking getreden en voor het laatst gewijzigd per 1 januari 2017. NOB-leden zijn verplicht jaarlijks ten minste twintig uur te besteden aan permanente educatie. Leden moeten de door hen aan permanente educatie bestede tijd en de aard van de door hen gevolgde permanente educatie via hun, op de website van de NOB beschikbaar gestelde, Persoonlijke Pagina registreren.

NOB-erkende belastingadviespraktijken en ondernemingen met een eigen intern onderwijsprogramma die er voor kunnen instaan dat de daar werkzame individuele leden voldoen aan de in het reglement gestelde PE-verplichtingen, kunnen een licentie verkrijgen. Als gevolg daarvan hoeven leden werkzaam bij een dergelijke adviespraktijk of onderneming niet persoonlijk zorg te dragen voor registratie van de door hen verrichte PE-activiteiten.

Deze brochure bevat alle informatie met betrekking tot de PE-verplichting en de PE-registratie die voor NOB-leden van belang is.

2. PE-verplichting

2.1 Inleiding

In het belang van beroepsuitoefening op een kwalitatief hoogwaardig niveau onderhoudt een lid zijn vakkennis en houdt het lid de ontwikkelingen op zijn vakgebied en de beroepsuitoefening bij zodat de kennis en vaardigheden die vereist zijn voor de uitoefening van zijn beroep actueel en op academisch niveau blijven (artikel 6 lid 3 van de statuten van de NOB). Om dit te stimuleren geldt een PE-verplichting van twintig uur per jaar. Van de twintig verplichte uren dienen gewone leden ten minste zestien uur te besteden aan vaktechnische onderwerpen.

Leden kunnen er voor kiezen maximaal vier uur per jaar in te vullen met andere niet-vaktechnische PE-activiteiten zoals vaardigheidstrainingen. Voor aspirant-leden die de verplichte Beroepsopleiding Belastingadviseurs volgen, geldt het minimumvereiste van zestien uur vaktechnische PE-activiteiten niet. In het kader van de beroepsopleiding kunnen aspirant-leden kiezen voor het vaardighedentraject waardoor jaarlijks mogelijk meer tijd zal worden besteed aan niet-vaktechnische onderwerpen.

2.2 Voor wie

De PE-verplichting geldt voor alle aspirant-leden en gewone leden. Buitengewone leden hebben niet langer een PE-verplichting.

Aspirant-leden kunnen de cursussen uit de door hen verplicht te volgen Beroepsopleiding Belastingadviseurs inbrengen. Aspirant-leden die in enig jaar gedurende het aspirant-lidmaatschap geen of minder cursussen uit de beroepsopleiding volgen, moeten ook aan de PE-verplichting voldoen. Indien het aantal uren aan gevolgde cursussen uit de beroepsopleiding onvoldoende is om aan de verplichting van twintig uur te voldoen, moeten aspirant-leden nog aanvullende PE-activiteiten verrichten.

Voor leden die parttime werkzaam zijn geldt geen pro-rata-regeling; zij moeten jaarlijks eveneens ten minste twintig uur besteden aan permanente educatie. Voor leden die in de loop van het jaar zijn toegetreden tot het lidmaatschap geldt de PE-verplichting naar evenredigheid (afgerond naar boven op halve uren).

Voor leden werkzaam bij een licentiehoudende NOB-erkende belastingadviespraktijk of onderneming blijven de PE-verplichting en het PE-reglement onverkort van toepassing. Uitsluitend de verplichting om de verrichte PE-activiteiten te registreren op de Persoonlijke Pagina komt te vervallen. In plaats daarvan wordt de registratie verricht door de licentiehoudende NOB-erkende belastingadviespraktijk of onderneming.

2.3 Uitgangspunten

Uitgangspunt bij de invulling van de PE-verplichting is dat het in eerste instantie aan de professionaliteit van het NOB-lid zelf wordt overgelaten om te beoordelen of PE-activiteiten kunnen worden beschouwd als PE-activiteiten in het kader van het PE-reglement. Daarvoor is in het reglement een aantal vereisten geformuleerd waaraan de permanente educatie ten minste moet voldoen. Het is een weloverwogen keuze niet te werken met een puntensysteem waarbij aan cursussen van andere (commerciële) partijen punten worden toegekend; de verantwoordelijkheid om te beoordelen of PE-activiteiten aan de voorwaarden voldoen, ligt in eerste instantie bij het lid zelf. In het kader van de steekproefsgewijze inhoudelijke controle zal marginaal worden getoetst of ingebrachte PE-activiteiten aan de vereisten voldoen.

2.4 Doorschuifregeling

Jaarlijks mag een overschot of tekort van maximaal tien PE-uren worden doorgeschoven naar het volgende kalenderjaar. Een tekort van maximaal 10 PE-uren mag worden ingehaald in de eerste helft van het volgende jaar.

3. Vaktechnische PE-activiteiten

Bij de vaktechnische PE-activiteiten wordt een onderscheid gemaakt tussen:

- a. het volgen of geven van onderwijs zoals cursussen, congressen, seminars of andere educatieve bijeenkomsten van ten minste een uur op academisch niveau; en
- b. overige gestructureerde activiteiten die bijdragen aan het ontwikkelen en/of verdiepen van vakkennis en vaardigheden die vereist zijn voor de uitoefening van het beroep.

3.1 Volgen of geven onderwijs

Onderwijs (cursussen, congressen, seminars of andere educatieve bijeenkomsten) dient onderwijs op academisch niveau te betreffen ten behoeve van het onderhouden of ontwikkelen van de kennis en vaardigheden die vereist zijn voor de uitoefening van het beroep op een kwalitatief hoogwaardig niveau en dient te voldoen aan de volgende voorwaarden:

- a. de bijeenkomst dient ten minste een half uur te duren;
- b. het onderwijs wordt gegeven door docenten, inleiders of specialisten van academisch niveau;
- c. het eventueel gebruikte studiemateriaal is van academisch niveau;
- d. het te volgen onderwijs dient gericht te zijn op universitair opgeleide belastingadviseurs of ander academisch geschoolden.

Onderwijs moet, om te kunnen worden ingebracht als permanente educatie, van academisch niveau zijn. Bij de beoordeling of daarvan sprake is, hanteert de NOB drie pijlers: *de docent*, het eventueel gebruikte *studiemateriaal* en de *doelgroep*. Het onderwijs dient gericht te zijn op een doelgroep die voornamelijk bestaat uit academisch opgeleiden. De achterliggende gedachte bij dit laatste criterium betreffende de doelgroep is dat de kwaliteit van de deelnemers mede bepalend is voor de kwaliteit van het onderwijs. Het is bij cursussen geen probleem als een minderheid niet academisch opgeleiden deel uitmaakt van het gezelschap zolang de deelnemers maar overwegend academisch opgeleid zijn. In geval van intern verzorgd onderwijs wordt van kantoren en ondernemingen verwacht dat zij toezien op het voldoen aan genoemde voorwaarden.

Met betrekking tot extern gevolgd onderwijs mogen leden er redelijkerwijs van uit gaan dat indien de docent en het studiemateriaal van academisch niveau zijn, is voldaan het doelgroepcriterium, tenzij op voorhand evident is dat geen sprake is van een hoofdzakelijk academisch opgeleide doelgroep. Voorbeelden van bijeenkomsten die naar het oordeel van het bestuur *niet* zijn gericht op een doelgroep van academisch niveau zijn de door de Belastingdienst georganiseerde Intermediairdagen en presentaties en door de Nederlandse Orde van Administratie- en Belastingkundigen (NOAB) georganiseerd onderwijs.

Zowel bij het volgen als het geven van onderwijs moet in aanmerking worden genomen dat slechts onderwijs bedoeld voor masterstudenten en afgestudeerde academisch geschoolden kwalificeert om te worden ingebracht. Onderwijs aan bijvoorbeeld bachelorstudenten kwalificeert niet.

Vorbereiding op het volgen van onderwijs wordt niet als permanente educatie beschouwd. Vorbereiding op het geven van onderwijs kan wel als permanente educatie worden ingebracht maar kan niet meer bedragen dan de aan het geven van het onderwijs bestede tijd. Het opstellen van (examen)vragen het nakijken en/of corrigeren daarvan wordt niet als het geven van onderwijs beschouwd.

E-learning, webinars en schriftelijke cursussen kunnen alleen worden ingebracht als PE-activiteit indien is voldaan aan voornoemde voorwaarden voor onderwijs en indien gewaarborgd is dat de aangeboden leerstof integraal is doorgenomen. Deelname moet door middel van een bewijs van deelname worden aangetoond (zie paragraaf 7.3)

Naast fiscaaltechnisch onderwijs kan ook onderwijs uit aanpalende, niet fiscale vakgebieden bijdragen aan het ontwikkelen en/of verdiepen van vakkennis en worden ingebracht als permanente educatie.

Onderwijs dat voldoet aan voornoemde voorwaarden kan onbeperkt worden ingebracht. Bij het geven van onderwijs mag echter geen sprake zijn van een zodanige herhaling dat het educatieve aspect vervalst.

3.2 Overige gestructureerde activiteiten die bijdragen aan het ontwikkelen en/of verdiepen van vakkennis en vaardigheden

Het PE-reglement geeft een aantal voorbeelden van overige gestructureerde activiteiten die kunnen bijdragen aan het ontwikkelen en/of verdiepen van vakkennis en vaardigheden die vereist zijn voor de uitoefening van het beroep en als PE-activiteit kunnen worden ingebracht:

- a. het publiceren van artikelen in voor de belastingpraktijk relevante boeken of tijdschriften;
- b. het publiceren van een proefschrift over een fiscaal onderwerp;
- c. het verrichten van werkzaamheden voor de rechterlijke macht, de Raad van Tucht, de Raad van Beroep, vaktechnische commissies en werkgroepen, specialistensecties, de Commissie Wetsvoorstellen, de Commissie Beroepszaken, de Commissie Internationale Fiscale Zaken en als arbiter.

Deze activiteiten die bijdragen aan het ontwikkelen en/of verdiepen van vakkennis en vaardigheden kunnen beperkt worden ingebracht. Voor elk van deze categorieën kunnen per kalenderjaar maximaal vier uur worden ingebracht.

Voor het publiceren (van artikelen) in voor de belastingadviespraktijk relevante boeken of tijdschriften kan jaarlijks maximaal vier uur worden ingebracht. Bij de beoordeling of sprake is van voor de belastingadviespraktijk relevante boeken of tijdschriften wordt, net als bij onderwijs, gekeken naar het academisch niveau van de doelgroep van het boek of tijdschrift waarin is gepubliceerd. Het moet gaan om artikelen in voor de belastingpraktijk relevante literatuur. Daarbij moet worden gedacht aan tijdschriften die gericht zijn op universitair opgeleide belastingadviseurs of ander academisch geschoolden zoals het Weekblad Fiscaal Recht en het Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht. Hieronder vallen in beginsel niet tijdschriften die gericht zijn op cliënten van belastingadviseurs zoals DGA Fiscaal en het Praktijkblad Salarisadministratie.

Tot deze categorie wordt ook gerekend het schrijven van een scriptie of verhandeling in het kader van een volgens het reglement als PE-activiteit kwalificerende opleiding. Voorwaarde voor inbreng is dat de scriptie of verhandeling als voldoende is beoordeeld door de onderwijsinstelling die de opleiding in het kader waarvan de scriptie of verhandeling is geschreven, organiseert.

Naast genoemde voorbeelden kunnen leden ook andere activiteiten inbrengen waarvan zij menen dat die bijdragen aan het ontwikkelen en/of verdiepen van vakkennis en vaardigheden die vereist zijn voor de uitoefening van het beroep.

Zelfstudie, het bijhouden van vakliteratuur en bespreking daarvan, lidmaatschappen van een bestuur, niet vaktechnische commissies en werkgroepen, redacties van tijdschriften en het

beantwoorden van vragenrubrieken in tijdschriften worden niet als permanente educatie in het kader van het PE-reglement beschouwd.

3.3 Vaktechnisch overleg en jurisprudentielunches

Vaktechnisch overleg zoals dat op veel kantoren wordt gehouden en waarbij vakliteratuur, jurisprudentie en/of praktijkgevallen worden besproken, wordt door het bestuur van de NOB als zo vanzelfsprekend beschouwd bij de uitoefening van de belastingadviespraktijk dat dit in beginsel niet kwalificeert om te worden ingebracht als PE-activiteit.

Om vaktechnisch overleg, bespreking van literatuur en jurisprudentie toch in te kunnen brengen moet het te kwalificeren zijn als onderwijs op academisch niveau als bedoeld in artikel 2 lid 1 onder a van het reglement. Daarvoor moet er sprake zijn van een bijeenkomst van ten minste een half uur die voldoet aan de volgende voorwaarden:

- a. het onderwijs wordt gegeven door docenten, inleiders of specialisten van academisch niveau;
- b. het eventueel gebruikte studiemateriaal is van academisch niveau;
- c. het te volgen onderwijs dient gericht te zijn op universitair opgeleide belastingadviseurs of ander academisch geschoolden.

Het moet gaan om onderwijs gegeven door een specialist die zich van de deelnemers onderscheidt door zijn kennis op het vakgebied van het te behandelen onderwerp. Uitdrukkelijk is hier niet bedoeld een overleg waarbij de deelnemers afwisselend een onderwerp voorbereiden en inleiden, praktijkgevallen worden besproken of verslag doen aan collega's van een gevolgde cursus.

Het overleg moet (overwegend) bedoeld zijn voor NOB-leden of ander academisch geschoolden. Daarnaast dient het te behandelen onderwerp ruim voor de bijeenkomst bij de deelnemers bekend te zijn en door de deelnemers te worden voorbereid (een voorbereidingsopdracht is niet noodzakelijk). Van de bijeenkomst dienen slides en andere vooraf of tijdens de bijeenkomst ter beschikking gestelde informatie te worden bewaard, evenals een lijst met handtekeningen van de deelnemers. Mochten er geen slides van de bijeenkomst zijn, dan dient op andere wijze, bijvoorbeeld door een verslag, te kunnen worden onderbouwd wat er tijdens de bijeenkomst is behandeld.

Met betrekking tot webinars wordt een handtekeningenlijst niet geaccepteerd als bewijs van deelname indien daardoor inbreuk wordt gemaakt op de (auteurs)rechten van de organisatie die de webinars exploiteert. De NOB wil uiteraard een mogelijke inbreuk niet bevorderen en accepteert daarom bij webinars die worden ingebracht als PE-activiteit en kwalificerende VTO's waarin gebruik wordt gemaakt van deze webinars, uitsluitend een door de onderwijsinstelling afgegeven individueel bewijs van deelname.

4. Niet-vaktechnische PE-activiteiten

Leden kunnen er voor kiezen maximaal vier uur van de verplichte PE-activiteiten in te vullen met andere niet-vaktechnische PE-activiteiten die er aan bijdragen dat de uitoefening van hun beroep actueel en op academisch niveau blijft. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan vaardigheidstrainingen als gespreksvaardigheden, adviesvaardigheden, cliëntgericht werken,

onderhandelen, presentatietechnieken, managementtrainingen, taalcursussen of een cursus snellezen.

5. Vaststelling tijdsbesteding

De deelname aan PE-activiteiten wordt gewaardeerd in daadwerkelijke tijdsbesteding waarbij pauzes niet worden meegerekend.

6. Vrijstelling

In geval van bijzondere omstandigheden die ertoe leiden dat een lid niet aan de PE-verplichting kan voldoen, is het mogelijk een schriftelijk gemotiveerd verzoek om een (gedeeltelijke) vrijstelling in te dienen. Ook NOB-leden werkzaam bij een licentiehoudende NOB-erkende belastingadviespraktijk of ondernemingen moeten daartoe zelf een verzoek indienen bij het bestuur van de NOB. Het bestuur zal de feiten en omstandigheden afwegen en beoordelen of deze afwijking van het reglement rechtvaardigen en ruimte bieden om een vrijstelling te verlenen.

Het bestuur gaat zeer terughoudend om met het verlenen van vrijstellingen. In beginsel rechtvaardigen drukke werkzaamheden, verblijf in het buitenland en zakelijke perikelen die samenhangen met het opzetten of voeren van een belastingadviespraktijk of bestuurlijke werkzaamheden naar het oordeel van het bestuur geen afwijking van het beleid. De vrijstelling is met name bedoeld voor gevallen van langdurige ziekte en persoonlijke omstandigheden waarin van leden niet kan worden verwacht dat zij aan de PE-verplichting voldoen.

Vrijstelling bij ziekte

In geval van langdurige ziekte wordt een (gedeeltelijke) vrijstelling verleend indien sprake is van arbeidsongeschiktheid. Voor kortdurende ziekte wordt in beginsel geen vrijstelling verleend omdat bij een korte tijdelijke afwezigheid in verband met ziekte in het resterende deel van het jaar nog voldoende gelegenheid zou moeten bestaan om aan de PE-verplichting te voldoen. Bovendien kan gebruik worden gemaakt van de doorschuifregeling. Dat geldt ook indien een korte periode van ziekte valt aan het eind van het jaar en het lid niet eerder in het jaar PE-activiteiten heeft verricht.

Om in geval van ziekte een vrijstelling te verkrijgen moet de arbeidsongeschiktheid worden aangetoond. In de eerste plaats kan dat door middel van een verklaring van een arts (bijvoorbeeld de bedrijfs- of verzekeringsarts) of de verzekeraar. Het is daarbij vanzelfsprekend niet nodig dat deze verklaring details met betrekking tot de aard van de arbeidsongeschiktheid bevat. Het is voldoende dat de arbeidsongeschiktheid en de duur daarvan worden bevestigd. In geval een lid werkzaam is in loondienst kan worden volstaan met een verklaring van de werkgever met betrekking tot diens arbeidsongeschiktheid en de duur daarvan.

Vrijstelling bij zwangerschapsverlof en ouderschapsverlof

Op verzoek zal in verband met het reguliere zwangerschaps- en bevallingsverlof een vrijstelling van acht uur worden verleend voor het jaar waarin het kind is geboren. Indien het verlof doorloopt in een volgend kalenderjaar, kan de vrijstelling naar keuze worden verdeeld over twee jaren.

In verband met ouderschapsverlof wordt uitsluitend een vrijstelling verleend indien er full time ouderschapsverlof wordt opgenomen (en het beroep tijdelijk niet wordt uitgeoefend). Daarbij geldt dat niet meer vrijstelling wordt verleend dan voor de periode waarop men wettelijk recht heeft op ouderschapsverlof. Volgens de huidige wetgeving geldt dat men per kind onder de acht jaar recht heeft op ouderschapsverlof van 26 keer het aantal uren dat men per week werkt. Voor elke volledige maand full time ouderschapsverlof zal een vrijstelling van twee PE-uren worden verleend.

Geen vrijstelling bij verblijf in het buitenland

In verband met verblijf in het buitenland zal geen vrijstelling worden verleend. Omdat het ook mogelijk is buitenlandse cursussen, webinars, e-learning, het geven van onderwijs en het schrijven van artikelen in te brengen, moet het naar het oordeel van het bestuur ook voor leden werkzaam in het buitenland mogelijk zijn het vak bij te houden en te voldoen aan de PE-verplichting.

Vrijstelling bij onbetaald verlof

In verband met een periode van onbetaald verlof (sabbatical) gedurende een dienstverband wordt in beginsel geen vrijstelling verleend. De PE-verplichting blijft onverkort van kracht. Slechts indien een ononderbroken sabbatical van ten minste zes maanden wordt genomen waarbij het beroep van belastingadviseur tijdelijk niet wordt uitgeoefend zal naar rato een vrijstelling worden verleend voor het aantal maanden dat het NOB-lid niet in de praktijk werkzaam was. Opgemerkt wordt dat de periode waarin men op zoek is naar een andere werkomgeving of andere baan als belastingadviseur of bedrijfsfiscalist niet als sabbatical zal worden beschouwd.

Een vrijstellingsverzoek kan worden gericht aan het bestuur van de NOB en per mail worden verzonden naar PEverplichting@nob.net.

7. PE-registratie

7.1 Persoonlijke Pagina

NOB-leden die werkzaam zijn bij een niet-licentiehoudend kantoor moeten de door hen verrichte permanente educatie registreren op hun op de website van de NOB (www.nob.net) beschikbaar gestelde Persoonlijke Pagina. Voor leden die gedurende het jaar zijn toegetreden tot het lidmaatschap en voor wie de PE-verplichting naar evenredigheid geldt, gaat de verplichting tot registratie pas het jaar volgend op het jaar van toelating in.

U vindt uw Persoonlijke Pagina onder “Mijn account” onder het tabblad “Permanente Educatie”. Hier registreert u de door u, in het kader van uw PE-verplichting, verrichte permanente educatie en kunt u zich inschrijven voor bijeenkomsten van het door de NOB aangeboden Programma Permanente Educatie en andere NOB-bijeenkomsten.

De Persoonlijke Pagina bevat de volgende tabbladen:

1. Totaaloverzicht
2. Mijn NOB-agenda
3. Aanbod NOB

4. Externe PE-registratie
5. Eindejaarsverklaring
6. Informatie

Totaaloverzicht

Het totaaloverzicht geeft aan wat in een bepaald jaar uw persoonlijke PE-verplichting is, hoeveel uren u heeft geregistreerd en hoeveel uren u nog moet registreren om aan de totale PE-verplichting te voldoen. Als het bestuur u een vrijstelling heeft verleend, zal dit zichtbaar zijn in het totaaloverzicht.

In het totaaloverzicht worden de door u bij de NOB gevolgde PE-activiteiten en de door u op het tabblad “Externe PE-registratie” geregistreerde externe PE-activiteiten verwerkt. Let op: voor de door de NOB georganiseerde PE-activiteiten kunt u zich inschrijven via het tabblad ‘Aanbod NOB’. Na de bijeenkomst wordt uw aanwezigheid gecontroleerd aan de hand van de bij aanvang en na afloop te tekenen presentielijst. Als deze lijst zowel voor- als achteraf door u is getekend worden de PE-uren automatisch verwerkt in het overzicht. U hoeft deze bijeenkomsten derhalve niet zelf te registreren.

Mijn NOB-agenda

Op het tabblad ‘Mijn NOB-agenda’ kunt u zien voor welke door de NOB en SOB georganiseerde activiteiten u zich heeft ingeschreven. Na inschrijving via het tabblad ‘Aanbod NOB’ verschijnt de bijeenkomst op het tabblad ‘Mijn NOB-agenda’ met daarachter de status ‘Aangevraagd’. Via de knop ‘Unsubscribe’ kunt u zich weer uitschrijven. Op het moment dat u door het bureau in de bijeenkomst bent geplaatst, verandert de status naar ‘Gepland’. Het is niet mogelijk u via de website uit te schrijven voor een bijeenkomst waarvoor u bent geplaatst. Indien u een ingeplande cursus wilt annuleren, ontvangen wij graag een mail (sob@nob.net). Indien u zich uitschrijft nadat u bent geplaatst zijn de annuleringsvoorwaarden van toepassing.

Aanbod NOB

Het tabblad ‘Aanbod NOB’ biedt een overzicht van alle bijeenkomsten die de NOB organiseert: cursussen en seminars in het kader van het Programma Permanente Educatie, (JOB- en MOB-)lezingen en het jaarcongres. Onder i vindt u meer informatie over de betreffende bijeenkomst. Hier staat ook vermeld of een bijeenkomst PE-waardig is en voor hoeveel uren. Via de knop ‘Inschrijven’ kunt u zich aanmelden voor de bijeenkomst. Nadat u zich heeft ingeschreven, komt de status ‘Aangevraagd’ achter de cursus te staan. Op het moment dat u door het bureau bent geplaatst in de bijeenkomst, verandert de status naar ‘Gepland’.

Notificatie

Leden kunnen per mail worden geïnformeerd als de inschrijving voor een PE-bijeenkomst start. Dit is mogelijk door een notificatie aan te zetten. Ga naar het tabblad ‘Aanbod NOB’ op uw Persoonlijke Pagina. Als u bij een cursus klikt op de i opent het notificatiescherm. Als u een e-mail wilt ontvangen als de inschrijving voor deze bijeenkomst start, klik dan op het . Er verschijnt een . Desgewenst kunt u de link ook weer uitzetten door op het te klikken. Het komt dan weer in beeld.

De PE-bijeenkomsten zijn onderverdeeld in de volgende categorieën:

- PE-cursus formeel
- PE-cursus IB
- PE-cursus loonbelasting
- PE-cursus omzetbelasting
- PE-cursus vpb
- PE-seminar sectie Estate Planning
- PE-seminar sectie Europees Fiscaal Recht
- PE-seminar sectie Formeel Belastingrecht
- PE-seminar sectie Loonbelasting & Sociale Verzekeringen
- PE-seminar sectie Omzetbelasting
- PE-seminar sectie Tax Assurance
- PE-seminar sectie Transferpricing
- PE-studiedag voor de DGA
- PE-studiedag Vpb
- PE-summer school bedrijfsfiscalisten
- PE-summer school Tax Assurance
- PE-vaardigheidstraining
- PE-overig
- PE-Rondetafelbijeenkomst Europees Fiscaal Recht

Voor de goede orde: het is niet mogelijk een notificatie aan te zetten voor een specifieke PE-bijeenkomst. Als u de notificatie achter een PE-bijeenkomst aanzet, ontvangt u een mail voor alle PE-bijeenkomsten die in dezelfde categorie (zie bovenstaande opsomming) vallen.

Voorbeeld: als u de notificatie achter de PE-bijeenkomst ‘Renteaftrek voor de vpb’ aanzet, ontvangt u voortaan een mail van alle PE-bijeenkomsten die in de categorie ‘PE-cursus vpb’ vallen.

7.2 Externe PE-Registratie

Via het tabblad ‘Externe PE-registratie’ kunt u de door u verrichte PE-activiteiten registreren. Het gaat hier om PE-activiteiten die niet door de NOB of SOB zijn georganiseerd. Door de NOB of SOB georganiseerde PE-activiteiten worden automatisch in uw totaaloverzicht verwerkt.

Bij ‘Omschrijving PE-activiteit’ geeft u een korte omschrijving van de te registreren PE-activiteit. In geval van een cursus geeft u hier bijvoorbeeld de titel of het onderwerp van de bijeenkomst, de docent en eventueel de organiserende instelling op. In geval van een publicatie geeft u hier bijvoorbeeld de titel van het boek of artikel en de naam van het tijdschrift op.

Bij ‘Vaktechnisch/niet-vaktechnisch’ maakt u de keuze tussen niet-vaktechnisch of één van de categorieën vaktechnische activiteiten waartoe de PE-activiteit behoort.

Bij ‘Bestede tijd’ geeft u aan hoeveel tijd u heeft besteed aan de PE-activiteit. Daarbij geldt het volgende:

- De deelname aan PE-activiteiten wordt gewaardeerd in daadwerkelijke tijdsbesteding waarbij pauzes niet worden meegerekend.
- Voorbereiding op het volgen van onderwijs wordt niet als permanente educatie beschouwd.
- De in te brengen voorbereidingstijd voor het geven van onderwijs kan nimmer meer bedragen dan de aan het geven van het onderwijs bestede tijd.
- Inbreng van het publiceren van artikelen in voor de belastingpraktijk relevante boeken of tijdschriften is gemaximeerd op 4 uur per kalenderjaar.
- Inbreng van het schrijven van een proefschrift over een fiscaal onderwerp is gemaximeerd op 4 uur per kalenderjaar.
- Inbreng van het verrichten van werkzaamheden voor de rechterlijke macht, de Raad van Tucht, de Raad van Beroep, vaktechnische commissies en als arbiter is gemaximeerd op 4 uur per kalenderjaar.

Vervolgens moet u kiezen voor welk jaar u de PE-activiteit wilt registreren. Indien u één PE-activiteit wenst te verdelen over 2 jaar, moet u de activiteit 2 maal invoeren en telkens kiezen voor een ander jaar.

U heeft de mogelijkheid een bewijs van deelname (zie paragraaf 7.3) te uploaden. Dit is niet verplicht maar vereenvoudigt wel uw en onze PE-administratie. De NOB zal steekproefsgewijs controleren of is voldaan aan de PE-verplichting. Indien u wordt onderworpen aan een controle en de bewijzen van deelname reeds heeft bijgevoegd in uw PE-registratie hoeft de NOB u mogelijk niet om nadere informatie te vragen.

Als u alle informatie met betrekking tot een PE-activiteit heeft ingevoerd kunt u de registratie definitief maken door gebruik te maken van de knop 'Registreren'. Nadat u het controleveld heeft bevestigd met de knop 'PE registreren' is de door u ingevoerde PE-activiteit direct zichtbaar in het Totaaloverzicht.

7.3 Bewijs van deelname

Om uw aanwezigheid bij PE-bijeenkomsten te bewijzen ontvangen wij graag een door de organiserende instantie afgegeven bewijs van deelname. Bij andere activiteiten dan onderwijs kunt u bijvoorbeeld denken aan een kopie van het artikel dat u heeft geschreven, een verklaring van de organisatie waarvoor u vaktechnische werkzaamheden heeft verricht, een bewijs van inschrijving al dan niet in combinatie met het programma of verstrekte documentatie.

De aanwezigheid bij of deelname aan elke geregistreerde PE-activiteit moet door leden kunnen worden aangetoond. Leden kunnen bij de registratie van PE-activiteiten op hun Persoonlijke Pagina een bewijs van deelname uploaden. Indien geen bewijzen van deelname worden geüpload, kunnen deze in het kader van de steekproefsgewijze controle worden opgevraagd.

Met betrekking tot interne cursussen wordt van de NOB-erkende belastingadviespraktijken verwacht dat zij presentielijsten bewaren waaruit van de deelname door de NOB-leden blijkt. Leden kunnen de getekende presentielijsten als bewijs van deelname gebruiken. Ook kan door de kantoren een op deze presentielijsten gebaseerde verklaring van deelname worden

afgegeven die door het lid kan worden gebruikt voor zijn PE-administratie. De NOB vertrouwt erop dat de door de kantoren bijgehouden presentielijsten een getrouw beeld geven van de aanwezigheid. Ten behoeve van de steekproefsgewijze inhoudelijke controle dient van interne door de kantoren georganiseerde bijeenkomsten informatie beschikbaar te zijn over de inhoud van de ingebrachte PE-activiteiten (bijvoorbeeld een verslag, slides of andere informatie die vooraf of tijdens de bijeenkomst ter beschikking is gesteld).

De aanwezigheid bij of deelname aan extern gevolgde PE-activiteiten moet worden aangetoond door middel van een bewijs waaruit blijkt dat en hoe lang is deelgenomen aan de PE-activiteit.

Dit bewijs kan bestaan uit:

- een bewijs van deelname; of
- een verklaring van de onderwijsinstelling dat het NOB-lid heeft deelgenomen aan de PE-activiteit; of
- een door de onderwijsinstelling afgegeven presentielijst met naam, handtekening van het NOB-lid en aanvangs- en eindtijd.

Uit deze bewijsmiddelen moet het programma met overzicht van tijden en pauzes, namen van docenten (academisch niveau), onderwerpen en doelgroep (academisch niveau) blijken. Indien deze informatie niet uit de aangeleverde bewijsmiddelen blijkt, zal deze afzonderlijk moeten worden aangeleverd.

Ook kan gebruik worden gemaakt van het door de NOB beschikbaar gestelde bewijs van deelname dat door het NOB-lid kan worden ingevuld en ter ondertekening kan worden aangeboden aan de docent, inleider of organiserende onderwijsinstelling (**bijlage II**, ook te downloaden van de website www.nob.net/verplichting-permanente-educatie).

Om deelname aan e-learning, schriftelijke cursussen en webinars te kunnen bewijzen moet een door de onderwijsinstelling individueel afgegeven bewijs van deelname als bewijs worden aangeleverd.

Bewijs met betrekking tot ingebrachte PE-activiteiten (voor zover niet geüpload naar de Persoonlijke Pagina) dient ten minste twee jaar na afloop van het kalenderjaar waarin de PE-activiteiten zijn verricht te worden bewaard en bij controle op verzoek van het bestuur te worden overgelegd.

7.4 Tussentijdse uitdiensttreding bij licentiehoudend kantoor

NOB-leden die werkzaam waren bij een licentiehoudend kantoor en gedurende het jaar zijn overgestapt naar een andere, niet licentiehoudende, werkgever zijn zelf verantwoordelijk geworden voor de registratie van de door hen verrichte PE-activiteiten voor het lopende jaar. Bij het licentiehoudende kantoor kunt u een overzicht aanvragen van de door u tot uw uitdiensttreding verrichte PE-activiteiten. Dit overzicht kunt u gebruiken voor de registratie op uw Persoonlijke Pagina.

8. Eindejaarsverklaring

NOB-leden dienen de PE-registratie voor een kalenderjaar uiterlijk een maand na afloop van het kalenderjaar af te ronden door de verklaring op het tabblad ‘Eindejaarsverklaring’ in te dienen. Door deze verklaring aan te vinken en in te dienen verklaart u aan uw PE-

verplichtingen voor het betreffende kalenderjaar te hebben voldaan. Zodra u voldoende PE-activiteiten heeft geregistreerd op uw Persoonlijke Pagina om te voldoen aan uw PE-verplichting kan de eindejaarsverklaring worden ingediend. In december wordt u overigens per mail ook door de NOB uitgenodigd uw eindejaarsverklaring in te dienen.

9. Controle

Jaarlijks zal steekproefsgewijs worden gecontroleerd of door de leden aan de verplichting van twintig uur is voldaan en of inhoudelijk is voldaan aan de vereisten die het PE-reglement stelt. Daartoe dienen de NOB-leden die onderwerp van controle zijn op verzoek van het bestuur van de NOB inzage te verschaffen in hun PE-registratie.

10. Sancties bij het niet nakomen PE-verplichting

Indien een lid niet voldoet aan de PE-verplichting, stelt het bestuur hem een termijn van maximaal drie maanden waarbinnen het lid zijn verplichtingen alsnog dient na te komen. Indien het lid na afloop van deze termijn nog niet heeft voldaan aan de PE-verplichting, kan het bestuur overgaan tot het opleggen van een van de volgende maatregelen: een waarschuwing, een berisping, een schorsing of beëindiging van het lidmaatschap.

Om te benadrukken dat het bestuur naleving van de PE-verplichting essentieel vindt, is een sanctiebeleid geformuleerd dat naar het oordeel van het bestuur leden de gelegenheid geeft zich te corrigeren maar dat ook recht doet aan de leden die wel aan de PE-verplichting hebben voldaan.

Het bestuur zal leden die voor de eerste keer niet voldoet aan de PE-verplichting de maatregel van een waarschuwing of de zwaardere maatregel berisping opleggen (afhankelijk van het aantal geregistreerde uren). Indien een lid binnen twee jaar na de eerste niet-naleving van de PE-verplichting een tweede keer niet voldoet aan de PE-verplichting zal een lid worden gewaarschuwd of berispt. Indien binnen vier jaar na de eerste niet-naleving van de PE-verplichting voor een derde keer niet wordt voldaan aan de PE-verplichting zal het lid voor een korte periode worden geschorst. Naast de genoemde maatregelen zal het lid bovendien het tekort aan uren in het volgend kalenderjaar moeten inhalen (naast de voor dat jaar geldende PE-verplichting). Bij een vierde keer binnen zes jaar na de eerste niet-naleving van de PE-verplichting niet voldoen aan de PE-verplichting vindt het bestuur een ontzetting uit het lidmaatschap gerechtvaardigd.

Betekenis maatregel

Een schriftelijke waarschuwing moet worden beschouwd als een terechtwijzing die de onjuistheid van een bepaalde handelwijze, het niet voldoen aan de PE-verplichting, belicht. In geval van een schriftelijke berisping is er sprake van een duidelijk verwijt waarin een veroordeling voor het niet voldoen aan de PE-verplichting is opgenomen. Een schorsing is een zwaardere maatregel voor het herhaaldelijk niet voldoen aan de PE-verplichting. Ontzetting uit het lidmaatschap zal pas volgen na een vierde keer binnen zes jaar na de eerste niet-naleving van de PE-verplichting niet voldoen aan de PE-verplichting. In dat geval is de onwil van het lid om aan deze lidmaatschapsverplichting te voldoen zo evident dat voortzetting van de relatie met het NOB-lid naar het oordeel van het bestuur niet meer kan worden gerechtvaardigd.

Gevolgen maatregel

De maatregelen waarschuwing en berisping hebben geen directe gevolgen voor het lidmaatschap. Gedurende een periode van schorsing mag het geschorste lid zijn beroep niet als NOB-lid uitoefenen en moet de praktijk worden neergelegd. Anders dan in het geval van beroepsgroepen waarvan de beroepsuitoefening bij wet geregeld is, kan de NOB belastingadviseurs niet beletten het beroep van belastingadviseur uit te oefenen. Wel kan deze consequentie worden verbonden aan de uitoefening van het beroep als NOB-lid en in de samenwerking met andere NOB-leden.

Concreet houdt dit in dat het geschorste lid zich *op geen enkele wijze bezighoudt met de uitoefening van het beroep*. De belastingadviseur dient zich te onthouden van alle werkzaamheden die verband houden met de uitoefening van zijn beroep en het voeren van de belastingadviespraktijk. Voor leden in dienst van een NOB-erkende belastingadviespraktijk betekent dit dat zij gedurende de periode van schorsing op non-actief moeten zijn gesteld. Voor NOB-leden die werkzaam zijn als zelfstandig belastingadviseur of als partner in een samenwerkingsverband met andere NOB-leden houdt dit ook in dat zij hun praktijk tijdelijk dienen neer te leggen.

Volgens de samenwerkingsregels zoals opgenomen in de statuten van de NOB (artikel 11 en 12 van de statuten) is het NOB-leden *niet toegestaan samen te werken met belastingadviseurs die geen NOB-lid zijn*. Een schorsing of ontzetting uit het lidmaatschap heeft dan ook tot gevolg dat (tijdelijk dan wel permanent) niet mag worden samengewerkt met andere NOB-leden. *Indien andere NOB-leden toch de samenwerking met het geschorste of voormalig, uit het lidmaatschap ontzette lid blijven voortzetten, wordt niet voldaan aan de voorwaarden voor erkenning als NOB-erkende belastingadviespraktijk en kan het bestuur besluiten de NOB-erkenning van de belastingadviespraktijk te beëindigen. Als gevolg van deze beëindiging van de erkenning zullen ook de lidmaatschappen van alle andere aan het kantoor verbonden NOB-leden worden beëindigd.*

Omdat het niet voldoen aan de PE-verplichting hierdoor uiteindelijk ook gevolgen kan hebben voor het samenwerkingsverband, worden kantoren over de aan bij hen werkzame NOB-leden opgelegde maatregelen geïnformeerd zodra de maatregel onherroepelijk is geworden.

Vragen

Mocht u nog vragen hebben over de PE-verplichting dan kunt u contact opnemen met de NOB (020 – 5141880 of PEverplichting@nob.net).

Bijlage I Reglement Permanente Educatie
Bijlage II Bewijs van deelname

Bijlage I Reglement Permanente Educatie

Als bedoeld in artikel 6 lid 3 van de statuten van de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs zoals laatstelijk gewijzigd en vastgesteld door het bestuur van de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs op 28 november 2016 (de wijzigingen zijn in werking getreden per 1 januari 2017). De toelichting bij het reglement is voor het laatst aangepast op 2 oktober 2017.

Artikel 1 PE-verplichting

1. In het belang van een beroepsuitoefening op een kwalitatief hoogwaardig niveau onderhoudt een lid zijn vakkennis en houdt het lid de ontwikkelingen op zijn vakgebied en de beroepsuitoefening bij zodat de kennis en vaardigheden die vereist zijn voor de uitoefening van zijn beroep actueel en op academisch niveau blijven.
2. Dit reglement geldt voor alle aspirant-leden en gewone leden van de NOB.
3. Om aan de verplichting als bedoeld in het eerste lid te voldoen moet het lid per kalenderjaar aantoonbaar ten minste twintig uren besteden aan permanente educatie.
4. Een overschot of een tekort van maximaal tien uren permanente educatie per jaar kan worden doorgeschoven naar het volgende jaar. Het tekort dient binnen een half jaar na afloop van het kalenderjaar te worden ingehaald.

Toelichting:

Met ingang van 1 januari 2016 is de doorschuifregeling verruimd van vier naar tien PE-uren. Jaarlijks mag een overschot of tekort van maximaal tien PE-uren worden doorgeschoven naar het volgende kalenderjaar. Deze nieuwe doorschuifregeling geldt voor het eerst voor de PE-verplichting van 2016. Dit houdt in dat een overschot van maximaal 10 PE-uren in 2015 mag worden doorgeschoven naar 2016. Voor de PE-verplichting van 2015 geldt nog de doorschuifregeling van maximaal 4 PE-uren; een tekort van maximaal 4 PE-uren in 2015 mag in de eerste helft van 2016 worden ingehaald. Voor leden werkzaam bij een licentiehoudend kantoor met een afwijkend boekjaar geldt voor het jaar dat loopt van 1 juli 2015 tot en met 30 juni 2016 als overgangsregeling een doorschuifregeling van 7 PE-uren. Dit houdt in dat een overschot van maximaal 7 PE-uren mag worden doorgeschoven vanuit het voorgaande boekjaar. Een tekort van maximaal 7 PE-uren mag worden ingehaald in de eerste helft van het volgende boekjaar (dat loopt van 1 juli 2016 tot en met 30 juni 2017).

5. Het gewone lid is verplicht ten minste zestien van het aantal uren als bedoeld in het derde lid te besteden aan permanente educatie die betrekking heeft op vaktechnische onderwerpen.

Toelichting:

Van de twintig verplichte uren dienen gewone leden ten minste zestien uur te besteden aan vaktechnische onderwerpen. Leden kunnen er voor kiezen vier uur van de verplichte PE-activiteiten in te vullen met andere PE-activiteiten zoals vaardigheidstrainingen. Voor de

aspirant-leden die de verplichte Beroepsopleiding Belastingadviseur volgen, geldt het minimumvereiste van zestien uur vaktechnische PE-activiteiten niet. In het kader van de beroepsopleiding kunnen aspirant-leden kiezen voor het vaardighedentraject waardoor jaarlijks meer tijd zal worden besteed aan niet-vaktechnische onderwerpen.

6. Indien het lid gedurende enige tijd van het kalenderjaar geen NOB-lid is geweest worden de voorgaande bepalingen naar evenredigheid toegepast.
7. De uit dit reglement voortvloeiende PE-verplichtingen gelden onverkort voor het lid dat in deeltijd werkzaam is.

Toelichting:

Voor leden die parttime werkzaam zijn geldt geen pro-rata-regeling; zij dienen jaarlijks eveneens ten minste twintig uur te besteden aan permanente educatie.

8. Het lid dient zelf te beoordelen of de PE-activiteiten bijdragen aan het onderhouden of ontwikkelen van zijn kennis en vaardigheden en voldoen aan het bepaalde in de artikelen 2 en 3 van dit reglement.

Artikel 2

PE-activiteiten

1. Aan de PE-verplichting als bedoeld in artikel 1 moet worden voldaan door PE-activiteiten uit een van de volgende categorieën die voldoen aan de hierna gestelde voorwaarden:
 - a. het volgen of geven van onderwijs zoals cursussen, congressen, seminars of andere educatieve bijeenkomsten van ten minste een half uur op academisch niveau;
 - b. overige gestructureerde activiteiten die bijdragen aan het ontwikkelen en/of verdiepen van vakkennis en vaardigheden die vereist zijn voor de uitoefening van het beroep.

Toelichting:

In het reglement is een aantal vereisten geformuleerd waaraan de permanente educatie ten minste moet voldoen. Het is een weloverwogen keuze niet te werken met een puntensysteem; de verantwoordelijkheid voor het voldoen aan de in de statuten opgenomen concrete PE-verplichting ligt in eerste instantie bij het lid zelf.

Het onderwijs als bedoeld in lid 1 dient onderwijs op academisch niveau te betreffen ten behoeve van het onderhouden of ontwikkelen van de kennis en vaardigheden die vereist zijn voor de uitoefening van het beroep op een kwalitatief hoogwaardig niveau en dient te voldoen aan de volgende voorwaarden:

- a. *het onderwijs wordt gegeven door docenten, inleiders of specialisten van academisch niveau;*
- b. *het eventueel gebruikte studiemateriaal is van academisch niveau;*
- c. *het te volgen onderwijs dient gericht te zijn op universitair opgeleide belastingadviseurs of ander academisch geschoolden.*

De achterliggende gedachte bij dit laatste criterium betreffende de doelgroep van het onderwijs is dat de kwaliteit van de deelnemers bepalend is voor de kwaliteit van het onderwijs. Het onderwijs dat wordt aangeboden dient derhalve gericht te zijn op een doelgroep die voornamelijk bestaat uit academisch opgeleiden. Het zal bij georganiseerde cursussen geen probleem zijn als een minderheid niet academisch opgeleiden deel uitmaakt van het gezelschap zolang de deelnemers maar overwegend academisch opgeleid zijn. Slechts onderwijs bedoeld voor masterstudenten en afgestudeerde academisch geschoolden kwalificeert om te worden ingebracht. Onderwijs aan bijvoorbeeld bachelorstudenten kwalificeert niet. In geval van intern verzorgd onderwijs wordt van kantoren en ondernemingen verwacht dat zij toezien op het voldoen aan genoemde voorwaarden. Met betrekking tot extern gevolgd onderwijs kan men er redelijkerwijs van uitgaan dat indien is voldaan aan de voorwaarden genoemd onder a. en b., ook wordt voldaan aan het onder c. bedoelde doelgroepcriterium tenzij op voorhand evident is dat geen sprake is van een hoofdzakelijk academisch opgeleide doelgroep.

In het kader van de steekproefsgewijze inhoudelijk controle zal marginaal worden getoetst of ingebrachte PE-activiteiten aan voornoemde criteria voldoen.

Naast fiscaaltechnisch onderwijs, is het ook mogelijk onderwijs uit aanpalende vakgebieden die bijdragen aan het ontwikkelen en/of verdiepen van vakkennis in te brengen als permanente educatie.

Het al dan niet op uitnodiging bijwonen of volgen van voor de beroepsuitoefening relevante educatieve bijeenkomsten van de NOB, andere beroepsorganisaties zoals de NOvA KNB of NBA, advieskantoren, universiteiten en andere Nederlandse of buitenlandse instanties kwalificeert als PE-activiteit die bijdraagt aan het onderhoud of ontwikkelen van de kennis en vaardigheden indien wordt voldaan aan het bepaalde in de artikelen 2 en 3 van dit reglement.

2. E-learning en schriftelijke cursussen kunnen alleen worden aangemerkt als onderwijs als bedoeld in lid 1 onder a indien is gewaarborgd dat de aangeboden leerstof integraal is doorgenomen (bijvoorbeeld door middel van een bewijs van deelname of een test).
3. Bij het geven van onderwijs als bedoeld in het eerste lid mag geen sprake zijn van een zodanige herhaling dat het educatieve aspect vervalt.
4. Onder overige gestructureerde activiteiten die bijdragen aan het ontwikkelen en/of verdiepen van vakkennis en vaardigheden die vereist zijn voor de uitoefening van het beroep worden onder andere begrepen:
 - a. het publiceren van artikelen in voor de belastingpraktijk relevante boeken of tijdschriften;
 - b. het publiceren van een proefschrift over een fiscaal onderwerp;
 - c. het verrichten van werkzaamheden voor de rechterlijke macht, de Raad van Tucht, de Raad van Beroep, vaktechnische commissies en werkgroepen, specialistensecties, de Commissie Wetsvoorstellen, de Commissie Beroepszaken, de Commissie Internationale Fiscale Zaken en als arbiter.

Toelichting:

Voor het publiceren (van artikelen) in voor de belastingadviespraktijk relevante boeken of tijdschriften kan jaarlijks maximaal vier uur worden ingebracht. Bij de beoordeling of sprake is van voor de belastingadviespraktijk relevante boeken of tijdschriften wordt, net als bij onderwijs, gekeken naar het academisch niveau van de doelgroep van het boek of tijdschrift waarin is gepubliceerd. Het moet gaan om artikelen in voor de belastingpraktijk relevante literatuur. Daarbij moet worden gedacht aan tijdschriften die gericht zijn op universitair opgeleide belastingadviseurs of ander academisch geschoolden zoals het Weekblad Fiscaal Recht en het Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht. Hieronder vallen in beginsel niet tijdschriften die gericht zijn op cliënten van belastingadviseurs zoals DGA Fiscaal en het Praktijkblad Salarisadministratie.

Tot deze categorie wordt ook gerekend het schrijven van een scriptie of verhandeling in het kader van een volgens dit reglement als PE-activiteit kwalificerende opleiding. Overeenkomstig het bepaalde in artikel 3 lid 4 onder a. is de inbreng van publicaties als bedoeld onder a. jaarlijks gemaximeerd tot 4 PE-uren. Voorwaarde voor inbreng is dat de scriptie of verhandeling als voldoende is beoordeeld door de onderwijsinstelling die de opleiding in het kader waarvan de scriptie of verhandeling is geschreven, organiseert.

5. Zelfstudie, het bijhouden van vakliteratuur en bespreking daarvan, lidmaatschappen van een bestuur, niet vaktechnische commissies en werkgroepen, redacties van tijdschriften en het beantwoorden van vragenrubrieken in tijdschriften worden niet als permanente educatie in het kader van dit reglement beschouwd.

Toelichting:

Vaktechnisch overleg zoals dat op veel kantoren wordt gehouden en waarbij vakliteratuur, jurisprudentie en/of praktijkgevallen worden besproken, wordt door het bestuur van de NOB als zo vanzelfsprekend beschouwd bij de uitoefening van de belastingadviespraktijk dat dit in beginsel niet kwalificeert om te worden ingebracht als PE-activiteit.

Om vaktechnisch overleg, bespreking van literatuur en jurisprudentie in te kunnen brengen moet er sprake zijn van onderwijs op academisch niveau als bedoeld in artikel 2 lid 1 onder a van het reglement. Daarvoor moet er sprake zijn van een bijeenkomst van ten minste een half uur die voldoet aan de volgende voorwaarden:

- d. het onderwijs wordt gegeven door docenten, inleiders of specialisten van academisch niveau;*
- e. het eventueel gebruikte studiemateriaal is van academisch niveau;*
- f. het te volgen onderwijs dient gericht te zijn op universitair opgeleide belastingadviseurs of ander academisch geschoolden.*

Het moet gaan om onderwijs gegeven door een specialist die zich van de deelnemers onderscheidt door zijn kennis op het vakgebied van het te behandelen onderwerp. Uitdrukkelijk is hier niet bedoeld een overleg waarbij de deelnemers afwisselend een onderwerp voorbereiden en inleiden, praktijkgevallen worden besproken of verslag doen aan collega's van een gevolgde cursus.

Daarnaast dient het te behandelen onderwerp ruim voor de bijeenkomst bij de deelnemers bekend te zijn en door de deelnemers te worden voorbereid. Slides en/of andere informatie die vooraf of tijdens de bijeenkomst ter beschikking is gesteld, dient te worden bewaard, evenals

een lijst met handtekeningen van de deelnemers. Mochten er geen slides van de bijeenkomst zijn, dan dient op andere wijze, bijvoorbeeld door een verslag, te kunnen worden onderbouwd wat er tijdens de bijeenkomst is behandeld.

Net als bij onderwijs als bedoeld in artikel 2 lid 1 onder a. geldt dat intern verzorgd onderwijs gericht moet zijn op een doelgroep die hoofdzakelijk bestaat uit academisch opgeleiden (zie toelichting bij artikel 2 leden 1 en 2).

Met betrekking tot webinars wordt een handtekeningenlijst niet geaccepteerd als bewijs van deelname indien daardoor inbreuk wordt gemaakt op de (auteurs)rechten van de organisatie die de webinars exploiteert. De NOB wil uiteraard een mogelijke inbreuk niet bevorderen en accepteert daarom bij webinars die worden ingebracht als PE-activiteit en kwalificerende VTO's waarin gebruik wordt gemaakt van deze webinars, uitsluitend een door de onderwijsinstelling afgegeven individueel bewijs van deelname.

Artikel 3

Vaststelling tijdsbesteding

1. De deelname aan PE-activiteiten wordt gewaardeerd in daadwerkelijke tijdsbesteding waarbij pauzes niet worden meegerekend. Is een lid van mening dat een activiteit zijn vakkennis en vaardigheden ten goede komt, dan kan het lid met inachtneming van het in dit reglement bepaalde zelf de aan de activiteit bestede tijd vaststellen. Het lid dient te kunnen aantonen dat de activiteit daadwerkelijk heeft plaatsgevonden en dient op verzoek bewijs te kunnen overleggen.
2. Voorbereiding op het volgen van onderwijs als bedoeld in artikel 2 lid 1 onder a wordt niet als permanente educatie beschouwd.
3. De in te brengen voorbereidingstijd voor het geven van onderwijs als bedoeld in artikel 2 lid 1 onder a kan nimmer meer bedragen dan de aan het geven van het onderwijs bestede tijd.
4. Inbreng van activiteiten als bedoeld in artikel 2 lid 1 onder b is gemaximeerd als volgt:
 - a. het publiceren van artikelen in voor de belastingpraktijk relevante boeken of tijdschriften maximaal vier uren per kalenderjaar;
 - b. het schrijven van een proefschrift over een fiscaal onderwerp maximaal vier uren per kalenderjaar;
 - c. het verrichten van werkzaamheden voor de rechterlijke macht, de Raad van Tucht, de Raad van Beroep, vaktechnische commissies en als arbiter maximaal vier uren per kalenderjaar.

Artikel 4

Vrijstelling

Het bestuur kan een lid op diens schriftelijk en gemotiveerd verzoek wegens bijzondere omstandigheden een gehele of gedeeltelijke vrijstelling verlenen voor de in dit reglement

omschreven verplichtingen. Een verzoek tot vrijstelling dient, indien mogelijk, voorafgaand te worden ingediend. Het bestuur kan aan deze vrijstelling voorwaarden verbinden.

Toelichting:

In geval van bijzondere omstandigheden die ertoe leiden dat een lid niet aan de PE-verplichting kan voldoen, is het mogelijk een schriftelijk gemotiveerd verzoek om een (gedeeltelijke) vrijstelling in te dienen. Het bestuur van de NOB zal de feiten en omstandigheden afwegen en beoordelen of deze afwijking van het reglement rechtvaardigen en ruimte bieden om een vrijstelling te verlenen.

In beginsel rechtvaardigen drukke werkzaamheden, verblijf in het buitenland en zakelijke perikelen die samenhangen met het voeren van een belastingadviespraktijk of bestuurlijke werkzaamheden naar het oordeel van het bestuur geen afwijking van het beleid. De vrijstelling is met name bedoeld voor gevallen van langdurige ziekte en persoonlijke omstandigheden waarin van leden niet kan worden verwacht dat zij aan de PE-verplichting voldoen.

In geval van langdurige ziekte wordt een (gedeeltelijke) vrijstelling verleend indien sprake is van arbeidsongeschiktheid. Voor kortdurende ziekte wordt in beginsel geen vrijstelling verleend omdat bij een korte tijdelijke afwezigheid in verband met ziekte nog voldoende gelegenheid zou moeten bestaan om aan de PE-verplichting te voldoen in het resterende deel van het jaar. Bovendien kan gebruik worden gemaakt van de doorschuifregeling. Dat geldt ook indien een korte periode van ziekte valt aan het eind van het jaar en het lid niet eerder in het jaar PE-activiteiten heeft verricht.

Om een vrijstelling te verkrijgen in geval van arbeidsongeschiktheid, dient de arbeidsongeschiktheid te worden aangetoond. In de eerste plaats kan dat door middel van een verklaring van een arts (bijvoorbeeld de bedrijfs- of verzekeringsarts) of de verzekeraar. Het is daarbij vanzelfsprekend niet nodig dat deze verklaring details met betrekking tot de aard van de arbeidsongeschiktheid bevat. Het is voldoende dat de arbeidsongeschiktheid en de duur daarvan worden bevestigd. In geval een lid werkzaam is in loondienst kan worden volstaan met een verklaring van de werkgever met betrekking tot diens arbeidsongeschiktheid en de duur daarvan.

Op verzoek zal in verband met het reguliere zwangerschaps- en bevallingsverlof een vrijstelling van acht uur worden verleend voor het jaar waarin het kind is geboren. Indien het verlof doorloopt in een volgend kalenderjaar, kan de vrijstelling naar keuze worden verdeeld over twee jaren.

In verband met ouderschapsverlof wordt uitsluitend een vrijstelling verleend indien er full time ouderschapsverlof wordt opgenomen (en het beroep tijdelijk niet wordt uitgeoefend). Daarbij geldt dat niet meer vrijstelling wordt verleend dan voor de periode waarop men wettelijk recht heeft op ouderschapsverlof. Volgens de huidige wetgeving geldt dat men per kind onder de acht jaar recht heeft op ouderschapsverlof van 26 keer het aantal uren dat men per week werkt. Voor elke volledige maand full time ouderschapsverlof zal een vrijstelling van twee PE-uren worden verleend.

In verband met verblijf in het buitenland zal geen vrijstelling worden verleend. Omdat het ook mogelijk is buitenlandse cursussen, webinars, e-learning, het geven van onderwijs en het

schrijven van artikelen in te brengen, moet het naar het oordeel van het bestuur ook voor leden werkzaam in het buitenland mogelijk zijn het vak bij te houden en te voldoen aan de PE-verplichting.

In verband met een periode van onbetaald verlof (sabbatical) gedurende een dienstverband wordt in beginsel geen vrijstelling verleend. De PE-verplichting blijft onverkort van kracht. Slechts indien een ononderbroken sabbatical van ten minste zes maanden wordt genomen waarbij het beroep van belastingadviseur tijdelijk niet wordt uitgeoefend zal naar rato een vrijstelling worden verleend voor het aantal maanden dat het NOB-lid niet in de praktijk werkzaam was. Opgemerkt wordt dat de periode waarin men op zoek is naar een andere werkomgeving of andere baan als belastingadviseur of bedrijfsfiscalist niet als sabbatical zal worden beschouwd.

Artikel 5

Registratie en controle

1. Het lid registreert de door hem aan permanente educatie bestede tijd en de aard van de permanente educatie via het door de NOB op haar website beschikbaar gestelde online-registratiesysteem.
2. Het lid is gehouden deze registratie uiterlijk één maand na afloop van het kalenderjaar te verrichten.
3. Het lid dient jaarlijks in het op de website van de NOB beschikbaar gestelde onlineregistratiesysteem te verklaren dat hij aan zijn uit dit reglement voortvloeiende PE-verplichtingen heeft voldaan.
4. Indien een lid gedurende het kalenderjaar toetreedt tot het lidmaatschap, zal de verplichting de gevolgde permanente educatie te registreren en de verplichting een verklaring af te geven als bedoeld in het vorige lid ingaan bij aanvang van het kalenderjaar volgend op het kalenderjaar waarin het lid is toegelaten tot het lidmaatschap.
5. Bewijs van geregistreeerde PE-activiteiten dient ten minste twee jaar na afloop van het kalenderjaar waarin de PE-activiteiten zijn verricht te worden bewaard en op eerste verzoek van het bestuur te worden overgelegd.
6. Leden werkzaam bij licentiehoudende NOB-erkende belastingadviespraktijken of licentiehoudende ondernemingen zijn, voor het jaar waarvoor de licentie is verkregen, vrijgesteld van de verplichting de gevolgde permanente educatie te registreren en een verklaring als bedoeld in lid 3 af te geven.

Toelichting:

De aanwezigheid bij of deelname aan elke geregistreeerde PE-activiteit moet door leden kunnen worden aangetoond. Leden kunnen bij de registratie van PE-activiteiten op hun Persoonlijke Pagina een bewijs van deelname uploaden. Indien geen bewijzen van deelname

worden geüpload, kunnen deze in het kader van de steekproefsgewijze controle worden opgevraagd.

Met betrekking tot interne cursussen wordt van de NOB-erkende belastingadviespraktijken verwacht dat zij presentielijsten bewaren waaruit van de deelname door de NOB-leden blijkt. Leden kunnen de getekende presentielijsten als bewijs van deelname gebruiken. Ook kan door de kantoren een op deze presentielijsten gebaseerde verklaring van deelname worden afgegeven die door het lid kan worden gebruikt voor zijn PE-administratie. De NOB vertrouwt erop dat de door de kantoren bijgehouden presentielijsten een getrouw beeld geven van de aanwezigheid. Ten behoeve van de steekproefsgewijze inhoudelijke controle dient van interne door de kantoren georganiseerde bijeenkomsten informatie beschikbaar te zijn over de inhoud van de ingebrachte PE-activiteiten (bijvoorbeeld een verslag, slides of andere informatie die vooraf of tijdens de bijeenkomst ter beschikking is gesteld).

De aanwezigheid bij of deelname aan extern gevolgde PE-activiteiten moet worden aangetoond door middel van een bewijs waaruit blijkt dat en hoe lang is deelgenomen aan de PE-activiteit.

Dit bewijs kan bestaan uit:

- een bewijs van deelname; of*
- een verklaring van de onderwijsinstelling dat het NOB-lid heeft deelgenomen aan de PE-activiteit; of*
- een door de onderwijsinstelling afgegeven presentielijst met naam, handtekening van het NOB-lid en aanvangs- en eindtijd.*

Uit deze bewijsmiddelen moet het programma met overzicht van tijden en pauzes, namen van docenten (academisch niveau), onderwerpen en doelgroep (academisch niveau) blijken. Indien deze informatie niet uit de aangeleverde bewijsmiddelen blijkt, zal deze afzonderlijk moeten worden aangeleverd.

Ook kan gebruik worden gemaakt van het door de NOB beschikbaar gestelde bewijs van deelname dat door het NOB-lid kan worden ingevuld en ter ondertekening kan worden aangeboden aan de docent, inleider of organiserende onderwijsinstelling.

Bij het publiceren van artikelen in voor de belastingpraktijk relevante boeken of tijdschriften en het publiceren van een proefschrift over een fiscaal onderwerp moet als bewijs een kopie van het artikel of het proefschrift worden aangeleverd met vermelding van de datum en bron van publicatie.

In artikel 2 lid 2 is bepaald dat e-learning en schriftelijke cursussen alleen kunnen worden ingebracht indien is gewaarborgd dat de aangeboden leerstof integraal is doorgenomen (bijvoorbeeld door middel van een bewijs van deelname of een test). Dit geldt ook voor via het web aangeboden onderwijs. Om deelname aan e-learning, schriftelijke cursussen en webinars te kunnen bewijzen moet een door de onderwijsinstelling individueel afgegeven bewijs van deelname als bewijs worden aangeleverd.

Artikel 6**Licentie voor kantoren**

1. Aan NOB-erkende belastingadviespraktijken of ondernemingen met een eigen (intern) onderwijsprogramma waarbij door de individuele leden naar het oordeel van het bestuur wordt voldaan aan de in dit reglement gestelde PE-verplichtingen, kan, op verzoek, door het bestuur jaarlijks een licentie worden verstrekt als gevolg waarvan de bij deze NOB-erkende belastingadviespraktijk of onderneming werkzame leden niet persoonlijk hoeven zorg te dragen voor registratie van de door hen verrichte PE-activiteiten.
2. Een licentie wordt uitsluitend verstrekt indien deelname aan de aangeboden permanente educatie voor de deelnemers verplicht is. Bij het schriftelijk verzoek om een licentie dient de NOB-erkende belastingadviespraktijk of onderneming het onderwijsprogramma dat door de leden gevolgd zal worden te overleggen. Uit het verzoek dient voorts te blijken hoe het volgen van de PE-bijeenkomsten wordt geregistreerd, op welke wijze dit wordt gecontroleerd en wat de sancties zijn op het niet nakomen van de opgelegde PE-verplichting.
3. Ingeval de PE-administratie van een NOB-erkende belastingadviespraktijk of onderneming afwijkt van het kalenderjaar, kan de licentie ook worden verkregen voor een afwijkend boekjaar.
4. De licentiehoudende NOB-erkende belastingadviespraktijk of licentiehoudende onderneming geeft aan het eind van het jaar waarvoor de licentie is verkregen ten aanzien van alle bij de NOB-erkende belastingadviespraktijk of onderneming werkzame NOB-leden een verklaring af dat door deze leden is voldaan aan de uit dit reglement voortvloeiende PE-verplichtingen onder vermelding van de leden die niet aan de PE-verplichting hebben voldaan.
5. De licentiehoudende NOB-erkende belastingadviespraktijk of licentiehoudende onderneming dient te kunnen aantonen dat de daar werkzame leden hebben voldaan aan de uit dit reglement voortvloeiende PE-verplichtingen; hiervoor dient op verzoek schriftelijk bewijs te worden overgelegd.

Artikel 7**Niet voldoen aan PE-verplichting**

1. Indien een lid niet voldoet aan de uit dit reglement voortvloeiende verplichtingen, stelt het bestuur hem een termijn van maximaal drie maanden waarbinnen het lid zijn verplichtingen alsnog dient na te komen.
2. Indien het lid na afloop van de termijn als bedoeld in het eerste lid niet heeft voldaan aan de uit dit reglement voortvloeiende verplichtingen, kan het bestuur over gaan tot de volgende maatregelen:
 - a. een waarschuwing;

- b. een berisping;
- c. een schorsing;
- d. beëindiging van het lidmaatschap.

Toelichting:

Het bestuur is ervan overtuigd dat de verplichte permanente educatie van groot belang is en bijdraagt aan de geloofwaardigheid van NOB-leden als professionele beroepsbeoefenaars. Om te benadrukken dat het bestuur naleving van de PE-verplichting essentieel vindt, is een sanctiebeleid geformuleerd dat naar het oordeel van het bestuur leden de gelegenheid geeft zich te corrigeren, maar dat ook recht doet aan de leden die wel aan de PE-verplichting hebben voldaan. In bijzondere omstandigheden die dat rechtvaardigen kan het bestuur besluiten van dit sanctiebeleid af te wijken.

Het bestuur zal leden die voor de eerste keer niet voldoen aan de PE-verplichting de maatregel van een waarschuwing of de zwaardere maatregel berisping opleggen (afhankelijk van het aantal geregistreeerde uren). Indien een lid binnen twee jaar na de eerste niet-naleving van de PE-verplichting een tweede keer niet voldoet aan de PE-verplichting zal het lid worden gewaarschuwd of berispt. Indien binnen vier jaar na de eerste niet-naleving van de PE-verplichting voor een derde keer niet wordt voldaan aan de PE-verplichting, zal het lid voor een korte periode worden geschorst. Naast de genoemde maatregelen zal het lid bovendien het tekort aan uren in het volgend kalenderjaar moeten inhalen (naast de voor dat jaar geldende PE-verplichting). Bij een vierde keer binnen zes jaar na de eerste niet-naleving van de PE-verplichting niet voldoen aan de PE-verplichting vindt het bestuur een ontzetting uit het lidmaatschap gerechtvaardigd.

Een schriftelijke waarschuwing moet worden beschouwd als een terechtwijzing die de onjuistheid van een bepaalde handelwijze, het niet voldoen aan de PE-verplichting, belicht. In geval van een schriftelijke berisping is er sprake van een duidelijk verwijt waarin een veroordeling voor het niet voldoen aan de PE-verplichting is opgenomen. Een schorsing is een zwaardere maatregel voor het herhaaldelijk niet voldoen aan de PE-verplichting. Ontzetting uit het lidmaatschap zal pas volgen na een vierde keer binnen zes jaar na de eerste niet-naleving van de PE-verplichting niet voldoen aan de PE-verplichting. In dat geval is de onwil van het lid om aan deze lidmaatschapsverplichting te voldoen zo evident dat voortzetting van de relatie met het NOB-lid naar het oordeel van het bestuur niet meer kan worden gerechtvaardigd.

De maatregelen waarschuwing en berisping hebben geen directe gevolgen voor het lidmaatschap. Gedurende een periode van schorsing mag het geschorste lid zijn beroep niet als NOB-lid uitoefenen en moet de praktijk worden neergelegd. Concreet houdt dit in dat het geschorste lid zich op geen enkele wijze bezighoudt met de uitoefening van het beroep. De belastingadviseur dient zich te onthouden van alle werkzaamheden die verband houden met de uitoefening van zijn beroep en het voeren van de belastingadviespraktijk. Voor leden in dienst van een NOB-erkende belastingadviespraktijk betekent dit dat zij gedurende de periode van schorsing op non-actief dienen te worden gesteld. Voor NOB-leden die werkzaam zijn als zelfstandig belastingadviseur of als partner in een samenwerkingsverband met andere NOB-leden houdt dit ook in dat zij hun praktijk tijdelijk dienen neer te leggen. De cliëntbediening dient in al deze gevallen aan anderen overgelaten te worden. Bij het opleggen van de schorsing zal een zodanige termijn in acht worden genomen dat de cliënten niet geschaad kunnen worden in hun belangen.

Volgens de samenwerkingsregels zoals opgenomen in de statuten van de NOB (artikel 11 en 12 van de statuten) is het NOB-leden niet toegestaan samen te werken met belastingadviseurs die geen NOB-lid zijn. Een schorsing of ontzetting uit het lidmaatschap heeft dan ook tot gevolg dat (tijdelijk) niet mag worden samengewerkt met andere NOB-leden. Indien andere NOB-leden toch de samenwerking met het geschorste of uit het lidmaatschap ontzette lid blijven voortzetten, wordt niet voldaan aan de voorwaarden voor erkenning als NOB-erkende belastingadviespraktijk en kan het bestuur besluiten de NOB-erkenning van de belastingadviespraktijk te beëindigen. Als gevolg van deze beëindiging van de erkenning zullen ook de lidmaatschappen van alle andere aan het kantoor verbonden NOB-leden worden beëindigd.

Omdat het niet voldoen aan de PE-verplichting hierdoor uiteindelijk gevolgen kan hebben voor het samenwerkingsverband, zullen de besturen van NOB-erkende belastingadviespraktijken worden geïnformeerd over de aan bij hen werkzame NOB-leden opgelegde maatregelen.

Artikel 8

Bezwaar

1. Tegen besluiten van het bestuur betreffende het verlenen van een vrijstelling als bedoeld in artikel 4, het verlenen van een licentie als bedoeld in artikel 6 lid 1 en de waarschuwing, berisping en schorsing als bedoeld in artikel 7 lid 2 kan het lid een gemotiveerd bezwaarschrift indienen bij het bestuur. Het bezwaarschrift dient binnen vier weken na dagtekening van de schriftelijke kennisgeving van het besluit door het bestuur te zijn ontvangen.
2. Het bestuur beslist op het bezwaar binnen acht weken na ontvangst van het bezwaarschrift. De beslissing is met redenen omkleed. Tegen de beslissing is geen beroep mogelijk.
3. Tegen het besluit tot beëindiging van het lidmaatschap kan het lid ingevolge het bepaalde in artikel 15 lid 1 van de statuten bezwaar indienen bij het bestuur. Het bezwaarschrift dient binnen twee maanden na dagtekening van de kennisgeving van het besluit tot beëindiging van het lidmaatschap door het bestuur te zijn ontvangen.
4. Tegen een uitspraak op bezwaar van het bestuur als bedoeld in het vorige lid kan beroep worden ingesteld bij de Raad van Beroep. Het beroepschrift dient binnen twee maanden na dagtekening van de kennisgeving van de uitspraak op bezwaar door de Raad van Beroep te zijn ontvangen.

Bijlage II Bewijs van deelname

NOB-lid:

Cursus:

**Organiserende
(onderwijs)instantie:**

Datum:

Docent/inleider:

Programma*:

Afwijkende aankomsttijd:

Afwijkende vertrektijd:

Aantal PE-uren:**

Ondergetekende verklaart dat bovengenoemd NOB-lid heeft deelgenomen aan de cursus en dat de met betrekking tot de cursus vermelde informatie juist is.

Naam docent/inleider:

Handtekening:

* Programma met overzicht van tijden, pauzes en onderwerpen (inhoudelijk).

** De deelname aan PE-activiteiten wordt gewaardeerd in daadwerkelijke tijdsbesteding waarbij pauzes niet worden meegerekend